

ЁШЛАР МАЪНАВИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШДА ТАЪЛИМ -ТАРБИЯНИНГ ЎРНИ

Жаҳонгиров Б.Б.

ЎзДЖТСУ, “Спорт ҳуқуқи, ижтимоий ва табиий
– илмий фанлар” кафедраси профессори

Зокиров Ж.

ЎзДЖТСУ, GB-51-23-гуруҳ талабаси

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада юртимизда фарзандларимизнинг ақл салоҳияти, қобилияти ва иқтидорини рўёбга чиқариш уларнинг том маънода баркамол инсонлар бўлиб вояга етиши, ёшларимизнинг талаб эҳтиёжлари ҳамда манфаатларини қондиришга қаратилган масалалар баён этилган.

Калит сўзлар: ижтимоий, иқтисодий, маънавий, маърифий, ахборот, миллат, тафаккур, халқ, ғурур, жасорати, таълим-тарбия, тарихий, сиёсат, удум, анъана, баркамол авлод.

THE ROLE OF EDUCATION IN INCREASING THE SPIRITUALITY OF YOUTH

Jahangirov B.B.

UzJTSU, “Sports Law, Social and Department of Natural
and Scientific Sciences Professor

Zakirov Zh.

Student of UzJTSU, group GB-51-23

ABSTRACT

This article describes issues aimed at realizing the intellectual potential, abilities and talents of our children, their growing up as full-fledged people, and meeting the needs and interests of our youth.

Keywords: social, economic, spiritual, educational, informational, nation, thinking, people, pride, courage, education, historical, politics, heritage, tradition, perfect generation.

КИРИШ

Жамият ижтимоий-иқтисодий, ахборот ва технология жихатдан қанчалик тарққий этмасин хар бир тарихий давр инсон маънавий-маърифий камолоти, ёшлар тарбияси борасида янгидан-янги, муракаб масаларни кўндаланг кўяверади. Инсоният пайдо бўлибдики бу муоммо барча даврларда олим-у фузало, файласуф ва сиёсатшунос, тарбиячи ва мураббийлар диққат марказида бўлиб келмоқда. Глобаллашув жараёни таъсирида мазкур масала янада кескин тус олмоқда.

Истиқлолнинг дастлабки йилларидан бошлаб мамлакат мустақиллигини мустаҳкамлаш, унинг иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий асосларни яратиш билан бирга маънавий-маърифий ва таълим тарбия соҳаларни ислоҳ этиш, ёшларимизни ҳам манан, ҳам жисмонан етук, бозор иқтисодиёти шароитида бемалол рақобатлаша оладиган, замонавий билимларни пухта эгаллаган юксак ақл заковат соҳиблари этиб вояга етказиш давлатимиз раҳбарининг доимий эътиборида бўлиб келган.[5]

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ

Ўзбекистон Республикаси биринчи Президенти И.А.Каримов ва Президентимиз Ш.М.Мирзиёевнинг Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз, Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир, Нияти улўғ халқнинг иши ҳам улўғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника Давлат кўмитасининг жорий архиви, Олий таълим муассасаларининг жорий архивлари ва Б.Жаҳонгровларнинг бу соҳадаги адабиётлари таҳлил қилинди.

НАТИЖАЛАР ВА МУҲОКАМАЛАР

2008 йилнинг “Ёшлар йили”, 2010-йил “Баркамол авлод йили”, 2016-йил “Соғлом она ва бола йили” ва 2021- йил “Ёшларни кўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломтлигини мустаҳкамлаш йили ” деб эълон қилиниши эса сўзимизнинг исботидир. [1]

Хўш, унда оилада, кейин эса ўқув даргоҳида талим-тарбия олган, шу юртнинг нон-тузини еб улғайган айрим ёшларнинг ғайри инсоний ҳатти-ҳаракатларини, Ватан ва халқига хиёнат йўлига кираётган, азалий кадриятларимиз, муқаддас динимизни оёқ ости қилиб, ўз юртига, ватандошларига азият етказётганини қандай изоҳлаш мумкин?

Бу муаммонинг илдизи қаерда ўзи? Биз бу кенг қамровли, мураккаб масалаларнинг фақат биргина жихати: глобаллашув жараёнининг ёшлар тарбиясига салбий тасири хусусида сўз югуртмоқчимиз. Бу жараён ҳақида гап кетганда, кўпинча турли мамлакатларнинг иқтисодий, илмий техникавий,

ҳатто сиёсий интеграциялашуви, бу жараённинг ижобий ва салбий жиҳатларига эътибор қаратилади. Лекин нима сабабдандир унинг маданий -маънавий соҳа ривожига тасири, умуминсоний ҳамда миллий урф-одат ва анъаналарнинг хусусан, оилавий кадриятларнинг ўзоро муносабати масаласига етарли эътибор берилмайди. [2]

Бугунги дунё бошдан кечираётган глобаллашув жараёни инсоният учун катта имкониятларни очиш билан бирга, дунёдаги айрим жараёнларни янада кескинлаштириб, тиниқ ичиб турган сувларни лойқалатиб, истаганча ўзлари хоҳлагандай балиқ тутишга интилмоқда. Доим зўровонлик ва гегемонлик ҳисобидан катта бойлик орттириб келган жисмоний тарбия ва спорт мутахассислари тафаккур тарзини ва касбий маданиятини ривожлантиришнинг илмий-назарий муаммолари кучлар тўполонлар уюштириб ундан фойдаланиб, ақидапараслик, диний экстримизм ва терроризм, “оммавий маданият” каби ғояларни кенг тарғиб этмоқда. [3]

“Оммавий маданият” таъсири остида айрим ёшларимиз ўртасида шарқона одоб-ахлоқ меъёрларини унутиш ва кўпроқ европача урф-одатларни ўзларига кундалик қўникма қилиб олишга бўлган уринишлар рўй бермоқда. Айрим йигит-қизларимиз тарихан синовдан ўтган ва асрлар мабойнида ота-боболаримиз томонидан эъзозланиб келинган миллий урф-одатларимиз, анъаналаримиз, удумларимизга ҳурматсизлик билан, халқимизга ёт бўлган турмуш тарзини ўз ҳаётларига киритишга уринса, яна бошқалари европача ижтимоий муҳит қоидаларини амалиётга тадбиқ этилмоқда. [8]

Ўтган асрнинг 70-80-йилларида АҚШ корхоналари ишчилари учун ишлаб чиқилган жинси шимлар бутун дунёга кенг ёйилди. Бунинг ёйилишини салбий деб боҳоламасақда, лекин, шу билан бирга “оммавий маданият” ниқоби остида Америка қалоқлик белегилари ҳам пайдо бўлди. Биламизки оналаримиз қишлоқ ҳаётида уят-андишани муҳим ҳисоблаган мусулмончилик қонун-қоидаларига аҳамият бериб, уй юмишларини бажариш учун йиртилган кейимларимизга ва шимларимизга ямоқ соли берар эди. Аммо ҳозирда манашундай ярим йиртиқ кейимлар айрим ёшларни уят-андишадан йироқлаштириб қўйгани бизни таъжубга солмоқда. Бу эса жамоатчилик аҳлини катта ташвишга қўймоқда. [4]

Хўш, бундай ўзгача турмуш қоидалари ёшларимиз ҳаётида қандай кўриниш бермоқда? Бундай ҳолатлар бизнинг миллий кадриятларимиз ва одоб-ахлоқимиз меъёрларига қандай таъсир ўтказмоқда?

Ўзбекистон Республикаси биринчи Президенти Ислом Каримов “Юксак маънавият – енгилмас куч” китобида таъкидлаганидек: “Табиийки, “оммавий маданият” деган ниқоб остида алоқий бузуклик ва зўравонлик,

индивидуализм, эгоцентризм ғоялари тарқатиш, керак бўлса, шунинг ҳисобидан бойлик орттириш, бошқа халқларнинг неча минг йиллик анъана ва қадриятлари, турмуш тарзининг маънавий негизларига беписантлик, уларни кўпоришга қаратилган хатарли таҳдидлар одамни ташвишга солмай қўймайди. Ҳозирга вақтда ахлоқсизликни маданият деб билиш ва аксинча, асл маънавий қадриятларни менсимасдан, эскилик сарқити деб қараш билан боғлиқ ҳолатлар бугунги тараққийётга, инсон ҳаёти, оила муқаддаслиги ва ёшлар тарбиясига катта хавф солмоқда ва кўпчилик бутун жаҳонда бамисоли бало-қазодек тарқалиб бораётган бундай хуружларга қарши курашиш нақадар муҳим эканини англаб олмоқда”. [1]

Ўзбекистоннинг Президенти Ш.Мирзиёев таъкидлаганидек, «Бугунги кунда Ўзбекистонда олиб борилаётган ёшларга доир давлат сиёсати ва унинг амалий натижалари жаҳон ҳамжамиятида катта қизиқиш уйғотмоқда. Мамлакатимиз томонидан бу борада илгари сурилаётган ташаббуслар, жумладан, БМТнинг Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенциясини ишлаб чиқиш, Шанхай ҳамкорлик тошкilotига аъзо давлатлар раҳбарларининг Ёшларга мурожаати ва уни амалга ошириш бўйича Ҳаракатлар дастурини қабул қилиш ва амалга ошириш борасидаги таклифларимиз халқаро миқёсда қўллаб-қувватланмоқда. [6]

Шунинг учун биз – ота-оналар, устоз-мураббийлар, жамоатчилик, маҳалла-кўй бу масалада хушёрлик ва огоҳликни яна ошириб, буюк маърифатпарвар бобомиз Абдурауф Фитрат айтганидек, бу дунё ҳақиқатан ҳам кураш майдонига, соғлом тан, ўткир ақл ва яхши ахлоқ эса бу курашнинг куролига айланиб бараётганини чуқур англаб, шу борада жалолатга қарши маърифат асосида иш олиб бориш зарур”. Ёшларимизнинг қалби ва онгини асраш, уларни миллий ва умумбашарий қадриятлар Жисмоний тарбия ва спорт мутахассислари тафаккур тарзини ва касбий маданиятини ривожлантиришнинг илмий-назарий муаммолари руҳида тарбиялаш, ҳар бир соҳада етук мутахассислар тайёрлаш ҳар қачонгидан ҳам долзарбдир. Мана шу зарурат туфайли таълим-тарбия соҳасида жиддий ислохотлар ўтказилди ва бу жараён ҳамон давом этмоқда. [7]

ХУЛОСА

Хулоса қилиб шуни таъкидлаш жоизки, баркамол авлодни ҳуқуқий, жисмонан ва маънан, маънавий – ахлоқий жиҳатдан вояга етказишда оила тарбия ўчоғи вазифасини бажаради. Жамият равнақи учун хизмат қилиш, фарзанд камолатини кўриш, оилада миллий қадриятларни сақлаш учун ҳар бир ота – она ўз бурчини адо эриши лозим.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

1. Каримов И.А. “Юксак маънавият енгилмас куч”, Тошкент, ”Маънавият”, 2008. –Б.116
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М. Мирзиёевнинг “Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида” Фармойиши. // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 38-сон.
3. Мирзиёев Ш.М. “Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан қурамыз”, Тошкент, “Ўзбекистон”. 2017. –Б.43
4. Жаҳонгиров Б. Б. Ўзбекистоннинг япония билан илмий техникавий алоқалари // Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. Special Issue 1. – С. 312-318.
5. Жаҳонгиров Б. Б. Научно-технические связи Узбекистана с зарубежными странами // Бюллетень науки и практики. – 2020. – Т. 6. – №. 8. – С. 284-288.
6. 2018 йилнинг 12 майида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг “Буюк алломалар, адиб ва мутафаккирларимиз ижодий меросини кенг ўрганиш ва тарғиб қилиш мақсадида ёшлар ўртасида китобхонлик танловларини ташкил этиш тўғрисида”ги қарори. “Янги Ўзбекистон” газетаси. 2018.13-май.1-бет
7. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Ёшлари Форумида сўзлаган нутқи. “Янги Ўзбекистон” газетаси. 2020.26 декабрь.2-бет
8. Жаҳонгиров Б. Б. Ўзбекистоннинг хорижий давлатлар билан илмий–техникавий ҳамкорлиги (илмий-тадқиқот институтлари мисолида) // Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 5-2. – С. 823-829.